

ศึกษาธรรมได้ธรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๔๕

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจ ทำให้ดี ตั้งใจฟังธรรม กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดแตกต่างกันนะ กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดแตกต่างกัน กัน กรรมคือการกระทำ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนให้เชื่อกรรม กรรมคือการประพฤติปฏิบัติของเรา ทำกรรมดี ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว การกระทำต่างๆ แล้วส่งผลมาให้เรา เราเกิดมาตามกระแสของกรรม กรรมทำให้เกิด เห็นไหม ต้องเกิดในวิภวภูต ต้องเกิดในภพชาติต่างๆ แล้วแต่กรรมจะพาเกิด

ปัจจุบันนี้กรรมพาเกิด กรรมพาเกิดให้เป็นมนุษย์สมบัติ เราเป็นมนุษย์สมบัติ แล้วเราพบพระพุทธศาสนา เราได้ศึกษาพระพุทธศาสนา ศึกษาธรรมไป ศึกษาธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การศึกษาธรรมเพื่อความกระจ่างแจ้ง

มืดมาสว่างไป สว่างมามีดไป คนสว่างมาสว่างไป เห็นไหม นี่เหมือนกัน ถ้ามันได้สว่างมาขอให้ทำคุณงามความดีมา เกิดมาพบพระพุทธศาสนา มันสนใจ มันใฝ่ใจใฝ่ใจอยากจะทำประพฤติกปฏิบัติ ใฝ่ใจอยากจะทำ ถ้าใฝ่ใจ ใฝ่ใจการประพฤติปฏิบัติเพื่อเราไป เพื่อบุญกุศลเพื่อความสงบไปของเราเพื่อชีวิตนี้มีความสุข

สัตว์ ทุกตัวบุคคลปรารถนาความสุข จะสมความปรารถนาเราไม่สมความปรารถนาเรา มันอยู่ที่กรรม กรรมให้ผลไป ปรารถนาขนาดไหน ปรารถนาคุณงามความดี ปรารถนาความสุขความสงบ ถ้าเราไม่ได้ทำคุณงามความดีไว้ มันก็จะให้ผลไป ให้ผลเป็นไปตามสัจธรรมนั้นนะ นั่นละเราศึกษาธรรมก็ศึกษาเพื่อรู้การกระทำของเรา เราทำความดีมา บุญกุศลต้องให้เป็นความดี แต่ความดีมันเป็นนามธรรม แต่ในปัจจุบันนี้เป็นรูปธรรม

รูปธรรมคือการศึกษาของเรา การกระทำของเรา เราศึกษาธรรม ศึกษาเพื่อให้ความเข้าใจ ศึกษา ศึกษาในการบอกเล่า ศึกษาวันนี้ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม วางธรรมไว้ตามความเป็นจริง เราไปศึกษาคำบอกเล่ามา มันก็เป็น การศึกษามาเพื่อรู้เรา พอมีความรู้ขึ้นมามันก็มี ความพอใจ มีความพอใจขึ้นมา ถ้าความพอใจความ ใจของเราขึ้นมา เราทำของเราได้ เราทำของเรา เราว่าเราศึกษาธรรม เราเข้าใจธรรม เราทำของ เราขึ้นมา เราศึกษาขึ้นมาแล้วเราเป็นประโยชน์ของเราขึ้นมา เป็นประโยชน์กับเรานะ มันหูตา สว่างใจ หูตาสว่างนั้นเป็นสมบัติของใคร เป็นสมบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเราศึกษามา นี่เป็นธรรมขึ้นมา สิ่งที่ยืมมา ยืมมา ต้องพยายามทำให้เราเป็นต้นทุนขึ้นมา แต่ถ้ากิเลสพาศึกษาละ มันศึกษาแล้วมันเข้าใจว่าเป็นของ เราเอง ศึกษาธรรมขึ้นมา มันชำระกิเลสได้ใหม่ ถ้าศึกษาธรรมมาชำระกิเลส มันต้องมีธรรม ภาคปฏิบัติเข้าไป จะต้องมีการปฏิบัติเท่านั้นที่จะไปชำระกิเลสได้ การศึกษาเข้ามานี่เป็นความจำ เข้ามา

เปลือกส้มรักษาเนื้อส้มไว้ให้หอมหวาน ให้มีรสชาติอร่อยกับเรา รักษาไว้ไม่ให้เสียหาย อันนี้ก็เหมือนกัน ชั้นในสัญญาความจำได้หมายรู้ มันเป็นเปลือกของใจ เปลือกของใจศึกษาเข้า มาที่ศึกษาในสถานะของเปลือกของใจเข้ามา ศึกษาด้วยสัญญา ความจำได้ สังขาร ความคิด ความ ปรุง ความแต่ง สิ่งนั้นคลุกเคล้ากันไปอยู่อย่างนั้น

ถ้ากิเลสพาศึกษานะ ศึกษาแล้วจะให้ผลเป็นอะไร ให้ผลเป็นการยึดมั่นถือมั่น ให้ผลเป็น ความทิฐิฐานะสูงส่งขึ้นมา เราปฏิบัติ เราศึกษาธรรมมาเพื่อกดกิเลสของเราขึ้นมา ทำไมมันศึกษา ธรรมขึ้นมามันมีความเห่อเหิมมีความทะเยอทะยานล่ะ ความเห่อเหิมของใจ ใจยึดมั่นถือมั่นนั้น เป็นอะไร เป็นกิเลสใหม่

สิ่งที่เป็นกิเลส ถ้าศึกษาธรรมมา ศึกษาเพื่อความอ่อนนุ่มถ่อมตน ศึกษาเพื่อภาคปฏิบัติ ศึกษาเพื่อเป็นแนวทาง ศึกษาเพื่อเป็นสมบัติ เป็นแผนที่เครื่องดำเนิน ถ้ามีแผนที่อยู่ เราจะ ดำเนินทางไปถูกต้อง ถ้าแผนที่ไม่มี เราจะเดินไปอย่างไร เราก็เดินไป วนเวียนอยู่ในความเห็นของ เรา นั่นหลงป่า คนหลงป่า ความหลงป่ามันยังพาให้อัดข้าวอดปลาถึงตายได้ ถ้าหลงป่า เห็นใหม่ นี่ หลงในความเห็นของตัวเอง หลงในความคิดของตัวเองไป ในความคิดของตัวเอง หลงเข้าไปใน

การศึกษาเล่าเรียนมา ศึกษาเพื่อกิเลส ไม่ได้ศึกษามาเพื่อธรรม ศึกษาเพื่อธรรม มันศึกษามาแล้วต้องย้อนกลับเข้ามาตี ศึกษาเพื่อธรรม นั่นมันเป็นสิ่งที่วางไว้

อาจารย์มหาบัวไปหาหลวงปู่มั่น...ไม่ได้ดูถูกธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ต้องวางไว้ก่อน เวลายังไม่จำเป็นต้องวางไว้ก่อน ต้องทำความสงบของใจเข้ามาให้ได้ก่อน ทำความสงบของใจเข้ามา ถึงเวลาธรรมมันเป็นประโยชน์ มันจะเข้าสमानกันเป็นประโยชน์เลย

แต่ถ้าธรรมไม่เป็นประโยชน์ เห็นไหม มันหลอก หลงป่าก็หลงป่าไปในตามความหลงป่า คนหลงป่าหลงทางไป มันพยายามหาทางออก มันยังรู้ว่าหลงนะ ถ้ามันหลงเพราะมันยังจับต้นชนปลายไม่ถูก มันต้องว่าเรานี้หลงป่าแล้ว แต่หลงในความเห็นของตัวเอง ตัวเองไม่ใช่สมบัติของเรา ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา ยึดว่าเป็นของเราได้อย่างไร

ยึดว่าเป็นของเราไม่ได้ เพราะเป็นสมบัติขี้มมา เป็นคำบอกเล่าจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าเป็นธรรม เป็นเครื่องชำระกิเลส สิ่งนี้ชำระกิเลส กิเลสกลัวธรรม ถ้าเราศึกษาแต่ชื่อมานี้ เวลาพูดถึงธรรม กิเลสมันจะหมอบตัวลง กิเลสมันฉลาดกว่า มันจะหลบตัวลงว่าสิ่งนี้เป็นธรรมๆ เราได้ธรรมมาแล้ว เพราะเราได้ธรรมมา นี่ธรรมออกหน้าใจ แล้วมันก็อยู่หลังความคิดเรา อยู่หลังความคิดเรา ตลบเอาความคิดเราไปกิน อยู่หลังความเห็นของเรา ตลบความคิดไป นี้นวนไปอย่างนั้น เราหลงในการคิดว่าเราศึกษาธรรม

ศึกษามาเพื่อใคร? ศึกษาเพื่อชำระกิเลส ไม่ได้ศึกษามาเสริมสร้างกิเลสให้ขนพองสยองเกล้า นั่นขนพองสยองขวัญ หมายถึงว่ามันมีอำนาจเหนือเราอยู่ในธรรมชาติของมัน คนเกิดมาพร้อมกับกิเลสพาเกิด เกิดมาพร้อมกับกิเลสในหัวใจของเรา นี่พาเราเกิดมา แล้วมันอยู่ในหัวใจ อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา ความไม่รู้ของใจโดยพื้นฐาน ใจของเราไม่รู้จักตัวมันเองโดยพื้นฐาน แต่มีความรู้สักอยู่ ด้วยความพื้นฐานของเราไม่เข้าใจว่าสิ่งใดเป็นคุณสิ่งใดเป็นโทษ

การศึกษาขึ้นมา นี่กิเลสพาศึกษา ศึกษาธรรมมา แต่ยังไม่ได้ปฏิบัติธรรม ศึกษาธรรมมา เอาธรรมนั้นมาพอกพูนในความเห็นของตัวเอง ดินพอกหางหมู ดินพอกหางหมูแวงไปแวงมา มันเกาะอยู่ในหางหมูมัน อันนี้ก็เหมือนกัน กิเลสพอกอยู่กับใจ แล้วเวลาศึกษาธรรมมาก็ศึกษามาด้วยกิเลส กิเลสสะสมมา เป็นการพอกกิเลส เพิ่มพูนกิเลสเข้าไปในหัวใจ กิเลสมีความพอใจในตัวมันเอง กิเลสมันก็ยังเป็นใหญ่ในหลักใจอันนั้น

มันถึงว่า เวลาเราศึกษาธรรมมา เราคิดว่าเราศึกษาธรรมมาแล้วเราได้ธรรม ศึกษาธรรมมานี้ ถ้าศึกษามาด้วยความเป็นธรรม มันจำเป็น สุขุมยปัญญา การศึกษาปริยัติต้องสำคัญ สำคัญในความสำคัญของเรา ศึกษามาแล้ว เป็นแนวทางไว้ให้ถูกต้อง เห็นใหม่ เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ นี้ ธรรมเนียมทุกองค์ต้องบอกธรรมเนียมกับสาวกผู้ที่บวชใหม่ทุกคน พระบวชใหม่ทุกองค์จะต้องได้รับธรรมเนียม เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ สิ่งนี้เป็นสิ่งที่สำคัญ

ในปริยัติที่ศึกษามานั้นมันก็เป็นสิ่งที่บอกไว้เรื่องอริยสัจ เรื่องความเป็นไป เรื่องภายในเรื่องอริยสัจ เรื่องอาการของใจ ใจนี้หมุนไปขนาดไหนมันจะเวียนไปตามประสาทอาการของใจ แล้วสิ่งนี้คือขั้น ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ นี้อาการของใจ สิ่งใดเกิดขึ้นก่อน สิ่งใดเป็นรูปของใจเกิดขึ้นมา สิ่งใดเป็นสังขาร ความปรุง ความแต่ง นั้นนะศึกษามาเพื่อให้รู้สิ่งนั้น รู้สิ่งนั้นเพื่ออะไร? เพื่อว่าเวลามันเกิดขึ้นมามันจะได้สื่อความหมายกันถูกต้อง แล้วมันดับ มันปล่อยวางได้ไหม มันสงบตัวลงได้ไหม ถ้าสงบตัวลงมา ทำไมมันทำใจของมันให้สงบตัวลงไม่ได้

เวลาสงบตัวลง โดยธรรมชาติของมัน มันใช้งานไปสุดกระบวนกรของเข เขาต้องหยุดของเขาเอง โดยธรรมชาติของเขา นี่หยุดโดยธรรมชาติของเขา เราก็ว่าอยู่ในวังวนของอาการของใจ เราอยู่ในวังวนของความรู้สึกเราอย่างนั้นนะ แล้วมันก็ปล่อยวาง มันจะคิดฟุ้งซ่านขนาดไหนมันก็ปล่อยวางเป็นชั่วครั้งชั่วคราว เราก็อาศัยพออยู่ได้ไง พออยู่ได้เพราะกิเลสมันให้เราใช้ชีวิตอยู่ได้วันหนึ่งๆ เท่านั้น แต่เราไม่สามารถได้ธรรมใจ

ผู้ศึกษาธรรมต้องได้ธรรมด้วย ถ้าได้ธรรม เห็นใหม่ ได้ธรรม ได้ความสงบของใจ ถ้าใจสงบตัวลงมา ใจสงบตัวเข้ามาๆ พอสงบตัวเข้ามา มันจะเย็นใจ ความเย็นใจ ความเข้าใจของใจ รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง รสของธรรมเกิดขึ้นนะ เกิดขึ้นเพราะเราสัมผัสธรรม เราสัมผัสของเราเอง เราพยายามทำความสงบของใจ ถ้าทำได้ นี่คือภาคปฏิบัติ

ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ มีปริยัติขึ้นมาเพื่อจะมีการปฏิบัติ ศึกษาธรรมมา ศึกษาแล้วต้องวางไว้ก่อน วางไว้ให้เป็นหลักความเป็นจริงว่าอันนี้เป็นธรรม ถ้ามันไม่มี นี่ชื่อของธรรม เราศึกษา เราจำชื่อมา เราได้ชื่อของธรรมมาแล้ว แต่ตัวของมันเรายังจับต้องไม่ได้ ถ้าตัวของมันเรายังจับต้องได้ เราพยายามกำหนดคำบริกรรมก็ได้ ใช้ความคิดพิจารณาความคิดของตัวเองก็ได้ ความคิดของตัวเองไป มันจะหมุนไปไหน ความคิดมันจะหมุนไปไหน หมุนไปแล้วให้อะไรเป็นผลมา

เป็นผลคือความทุกข์ร้อน เป็นผลคือความแผดเผาใจของตัวเอง นั่นนะมันเป็นผลเพื่ออะไร
ขึ้นมา ถ้าเป็นโทษ เราทำไมไม่ปล่อยวาง ถ้าเราปล่อยวางสิ่งนั้นได้ ปัญญามันเกิดขึ้นมา นี่คือได้
ธรรม ได้ธรรมคือได้สติสัมปชัญญะ ได้สติ ความระลึกรู้คิดได้ ถ้าเราระลึกความรู้สึกเราได้ เราคิด
ยับยั้งตัวเราได้ มันจะมีการจับต้อง จุดตรงไหนที่มันเกิด มันต้องดับตรงนั้น ความคิดเกิดดับ
ตรงไหน ต้องดับที่ความคิดนั้น ความคิดนั้นเกิดขึ้นมาจากใจ เกิดขึ้นมาจากภายใน แล้วหมุน
ออกไป แล้วเราดับไม่ได้ เราไปดับความคิดของคนอื่น

เวลาเราทุกข์ร้อนกัน เราปล่อยประโลมกัน เราปล่อยโยนกันระหว่างฝ่ายตรงข้าม จะใครก็
แล้วแต่ เราปล่อยโยนเขาได้ นี่เราจะดับไฟให้คนอื่น ดับไฟที่อื่นทั้งนั้นเลย แต่ไม่ได้ดับไฟสิ่งที่มัน
เกิดขึ้น ไฟเกิดที่ไหน? ไฟเกิดที่ใจของเรา ใจมันเกิดขึ้นมา มันเราร้อนขึ้นมาที่ใจ แล้วเราจะดับมัน
อย่างไร ดับมันด้วยธรรมไง ด้วยธรรม ด้วยคำบริกรรม ด้วยพุทโธ ชัมโม สังโฆ มรณานุสติ คิดถึง
ความตาย มรณานุสตินี้คิดถึงความตาย มันจะหยุด ถ้าอะไรก็แล้วแต่มันจะเป็นไป คิดถึงตาย เพราะ
มันตายแล้วมันสิ้นสุดที่การกระทำสืบต่อ มันจะหยุดได้ ถ้ามันหยุด มันหยุดตรงนี้ มันเริ่มหยุดคิด
หยุดที่มันจะพุ่งชานไป มันจะพยายามสงบตัวเข้ามา นี่คำบริกรรมเข้าไป เข้าไปถึงใจ นี่คือได้ธรรม

สิ่งที่ได้ธรรมขึ้นมาได้ธรรมจากหยาบๆ ขึ้นมา มันจะได้ธรรมมา ศึกษาธรรมมา ศึกษาไป
ถ้าเป็นกิเลสพาศึกษานะ เราจะทุกข์ร้อนมาก จะทุกข์ร้อน จะเข้าใจว่าเรารู้ เราประเสริฐ เรารู้เรา
เข้าใจนะ เราเหนือคน เราเหนือเขาอยู่แล้ว เพราะเรารู้มากกว่า จำแต่ชื่อของธรรมมา จำได้มากกว่า
คนจำได้มากกว่ากับคนจำได้น้อยกว่า ถ้าคนจำได้น้อยกว่าเขาทำตัวดีกว่า เขาก็คิดว่าเราอยู่วันยันคำ
แต่ความเห็นของตัวเองว่าเราจำได้มากกว่า นั่นนะ ศึกษาธรรม

นี่ศึกษาโดยคุณนะ ศึกษาโดยโทษนะมันกลับมา โดยที่ว่าการศึกษาธรรม ศึกษาโดยแบบ
หญ้าแฝก กำหญ้าแฝกไม่แน่น แล้วเราถอนหญ้าแฝก หญ้าแฝกจะบาดมือ นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเรา
ศึกษาธรรม เราเข้าใจธรรม มันศึกษาด้วยให้โทษ ด้วยกิเลสพาศึกษา ศึกษาแล้วยิ่งมักใหญ่ใฝ่สูง
ศึกษาแล้วยิ่งขบถ กิเลสมันยิ่งพองขน พองขนในใจของเรา ขนในใจของเรามันจะพอง มันจะมี
ความยึดมั่นถือมั่นมากขึ้นไป อันนั้นมันเป็นโทษอยู่แล้ว แล้วเป็นโทษ

เวลาสั่งสอนลูกศิษย์ลูกหาไป ในพระไตรปิฎกมีมากมายเลยที่ว่าสั่งสอนลูกศิษย์ลูกหาแล้ว
มีลูกศิษย์ลูกหาขึ้นมาศึกษาขึ้นมา เริ่มต้นก็สอนธรรมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สอนธรรม
ที่ศึกษาเล่าเรียนมา สอนไปๆ กิเลสมันคิดขึ้นมา กิเลสมันใหญ่ขึ้นมา มันเอาความเห็นของตัวเองแทรก

เข้าไปด้วย ความเห็นของตัวเองมันไม่ใช่ธรรมแล้ว นี่กล่าวคู่ อันนี้เป็นโทษมากเลย กล่าวคู่พุทธพจน์ กล่าวคู่สังฆธรรม กล่าวคู่

การกล่าวคู่มันเอาอะไรมากกล่าวคู่? ก็เอากิเลสมากกล่าวคู่ดี ความเห็นของตัวเองนี่กล่าวคู่ พุทธพจน์ กล่าวคู่ สอนไปนี่ เวลาตกรนกรตายไปตกรนกรหมกใหม่ขึ้นมา ในพระไตรปิฎกมีนะ เวลาพ้นจากนรกขึ้นมา เกิดเป็นปลาทองคำ นั่นนะการบวชนี้ บวชในพระศาสนา เกิดเป็นเกิด ทองคำเลย แต่เวลาอ้าปากขึ้นมาปากเหม็นมากเลย เพราะอะไร เพราะบุญกุศลมันก็มีส่วนทำคุณงามความดี สืบต่อศาสนา มันก็สืบต่อศาสนา อันนี้เป็นส่วนที่มันเป็นคุณ

แต่ส่วนที่เป็นโทษ เห็นไหม สอนตัวเองให้หลงผิด กิเลสพองขึ้นขึ้นมาแล้วทำให้ตัวเอง หลงผิดพลาดไป ยังไม่พอนะ ยังสอนให้คนอื่นผิด ถ้าคนอื่นผิดขึ้นมา เดินผิดพลาดไป มันยังเป็น โทษ ๒ ชั้น ๓ ชั้นขึ้นมา นั่นนะตกรนกรหมกใหม่ แล้วพ้นจากนรกขึ้นมาเป็นชั้นๆ ขึ้นมาแล้วขึ้นมา ถึงจะเกิดมาเป็นปลาทองคำ นั่นไง กิเลสพาศึกษา พาศึกษาอย่างนั้น

ถ้ากิเลสพาศึกษาขึ้นมา ในหัวใจของเรา เราจะพ้นออกไปจากกรรม ก้าวเดินออกไปนะ ทั้งๆ ที่ว่าห่มผ้าเหลืองอยู่นะ แต่ก้าวเดินห่างออกไปจากกรรมตลอด ห่างออกไปจากกรรมตลอด ไม่เข้ามาใกล้กรรม เพราะมันไม่ได้ธรรม ไม่ได้สัมผัสธรรมตามหัวใจนั้น มันสัมผัสเพราะศึกษามา ฉะๆ ศึกษาที่มีหลักการ หลักการมีอยู่แล้ว เราจะลืมขนาดไหน เราเปิดพระไตรปิฎกเราก็พิน ความจำของเราได้ เราไม่ต้องกลัวสิ่งต่างๆ เลย แต่เวลาเราทำความสงบของใจดี เดียวมันก็พลัด พรวด เดียวมันก็เสื่อมสภาพ ยกขึ้นวิปัสสนา ยิ่งแล้วไป

จะได้ธรรมมันต้องเป็นภาคปฏิบัติ ถ้าภาคปฏิบัติจะได้ธรรมขึ้นมาจากหัวใจ ได้ธรรมขึ้นมา

กิเลสเกิดขึ้นจากใจแล้วให้ความเร้าร้อนกับใจนั้น ให้ความทุกข์อยู่กับใจนั้น กิเลสจะดับ จะดับที่ใจนั้น ถ้ากิเลสดับที่ใจนั้น ธรรมสัมผัสที่ใจนั้น กิเลสดับลงด้วย แล้วใจดวงนั้นเป็นธรรม ขึ้นมาอีกด้วย ได้ธรรมขึ้นมาจากใจดวงนั้น ใจดวงนั้นจะพ้นจากทุกข์ขึ้นมา ใจดวงนั้นจะเข้าใจ สัจจะความเป็นจริง สัจจะ อริยสัจจะ หัวใจที่เกิดขึ้นนี้ อริยสัจเกิดขึ้นจากหัวใจ อริยสัจจะเกิดขึ้น จากภายใน นั่นนะผู้รู้ อริยสัจ กลับความคิดนี้ออกมาจากอริยสัจ

อริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ธรรมนี้มีอยู่โดยดั้งเดิมโดยความเป็นจริง แต่ไม่มีใคร สามารถรู้ย้อนขึ้นมาได้ ไม่มีใครสามารถจะย้อนกลับมาหาใจของตัวเองได้ นี่องค์สมเด็จพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้าศึกษามา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าค้นคว้ามา จนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้าถึงธรรมก่อน เข้าถึงธรรมตรงนั้น ถึงวางอริยสัจให้เรา

สรรพสิ่งในโลกนี้เกิดขึ้นมาแล้วมีทุกข์เป็นเรื่องหลัก ทุกอย่างจะเผาไหม้ด้วยความทุกข์ เพราะการเกิดนี้ชาติปี ทุกๆชาติ ความเกิดนี้เป็นสิ่งที่รองรับทั้งหมด เพราะเกิดมามีเรา พอมีเรา สรรพสิ่งก็มี สรรพสิ่งนี้มีเพราะมีเรา เราไม่เกิดสรรพสิ่งนี้ก็มิได้อยู่ แต่เราเป็นดวงจิตอยู่ เราเกิดในสภาวะไหนก็แล้วแต่ อยู่ในสภาวะนั้นในวิภวณ ใจดวงนี้อยู่ในสภาวะไหนก็อยู่ในสภาวะนั้น

แต่ในปัจจุบันนี้ ชาติปี ทุกๆชาติ ความเกิดขึ้น ภพมนุษย์นี้เกิดขึ้นจากใจดวงนั้น ใจดวงนั้นเสวยภพเป็นมนุษย์ขึ้นมา เพราะเป็นมนุษย์ สรรพสิ่งในโลกมนุษย์นี้ถึงเห็นสภาวะไปทั้งหมดแล้วสามารถพยายามรื้อค้น พยายามค้นคว้า พยายามสืบหามาเป็นของของเรา เราทำมาค้าขายอะไรก็แล้วแต่ สิ่งใดเป็นของเรา เราจะว่าเป็นของเรา แล้วก่อนที่จะมาเป็นของเราเป็นของใครมาก่อนละ เห็นไหม ถึงว่าเป็นสมบัติกลาง สมบัติในโลกนี้เป็นของประจำโลกอยู่กับของเขา ใครเป็นผู้ที่มีปัญญาที่จะได้สมบัตินั้นเป็นของเรา เป็นของเราชั่วคราว

ถ้าคนมีปัญญา ใช้สมบัตินั้นเป็นประโยชน์จะเป็นประโยชน์มหาศาล ถ้าคนไม่มีปัญญา สมบัตินั้นเอาไปใช้สอยไป จนทำให้คนเสียคนก็ได้ เล่นการพนัน เล่นทุกอย่าง เพราะเอาเงินนี้เป็นตัวหลักก็ได้ หรือสมบัตินี้ทำบุญกุศล สร้างบุญกุศลก็ได้ สมบัตินี้ทำประโยชน์กับโลกก็ได้ เห็นไหมนี้ผู้มีปัญญา

ปัญญานี้คืออะไร ปัญญาเกิดจากไหน

ถ้าเขาทำกรรมดีมา วาสนามา มาสว่าง ไปสว่าง เห็นไหม เขาจะมีความรู้สิ่งนี้เป็นสมบัติเดิมของเขา นี่กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กันตรงนี้ กรรมอยู่ในหัวใจของสัตว์โลก หัวใจของสัตว์โลกจะแยกจำแนกความคิดของคนไปต่างๆ กัน แยกจิตนิสัยของคนไปต่างๆ กัน จิตนิสัยของความคิดของใจนี้ แล้วแต่ว่ากรรมจำแนกออกไป เราทำกรรมความดีมามาก เราสร้างกุศลมา มาก ความคิดเราจะคิดไปในแง่บวก แง่คุณงามความดีกับใจดวงนี้ไปตลอดไป แล้วก็ไปตกอยู่ในสังคมไหน สิ่งแวดล้อมไหน สิ่งแวดล้อมนั้นจะดึงให้เราไปทางไหน อันนั้นก็เป็นกรรมอีกชั้นหนึ่ง

เพราะชีวิตนี้เกิดตายๆ มาในวิภวณนี้ ไม่มีต้นไม่มีปลาย การสะสมต้องมีมหาศาล ถึงต้องผ่านพ้น ต้องผ่านไปตามสภาวะของกรรมนั้น แล้วเราจะฝืนได้ไหม ฝืนความรู้สึที่มันติดพันกับ

สิ่งนั้น ฟืนความรู้สึกที่มันจะเกาะเกี่ยวกับสิ่งนั้น ฟืนไว้ ฟืนไว้ที่ไหน? ฟืนไว้ในหัวใจ ฟืนไว้ในหัวใจของเราใจ หัวใจของเราฟืนไว้ว่าให้ใจนี้อยู่กับเรา อยู่กับความคิดของเรา อยู่กับเรา ไม่ให้หัวใจนี้ไปอยู่กับสิ่งต่างๆ มันคิดออกไปเรื่องสิ่งต่างๆ คิดออกไปเรื่องของโลก มันไปอยู่กับเขา แล้ว คิดเรื่องสิ่งใด ใจอยู่กับความคิดสิ่งนั้น ถ้าใจมันอยู่กับเรานั้นก็เป็นอิสระของมัน

ถึงว่าฟืนสิ่งต่างๆ ฟืนความดึงดูดของความต้องการ ฟืนความดึงดูดของความรู้ความไม่เข้าใจ ใจนี้เป็น อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา นี้ความรู้ สัจจารปรุงแต่ง มันจะหมุนออกไปด้วยความเกาะเกี่ยวไปทุกๆ สรรพสิ่ง มันจะเป็นไปตามทั้งนั้น นั่นนะเราปฏิบัติธรรม เราต้องย้อนกลับมา ฟืนกิเลส ฟืนความรู้สึกของเรา เท่ากับเราปฏิบัติธรรมโดยเนื้อหาสาระ

ถ้าเราฟืนได้บ่อยๆ เห็นไหม การฟืนได้ทำให้เราไม่โดนเขาจุดกระชากลากไป ไม่โดนกิเลสจุดกระชากลากไปหนึ่ง...สอง ความฟืนขึ้นมา มันเคยฟืนขึ้นมา พอมันฟืนขึ้นมา มันก็รู้โดยธรรมชาติของมันว่าสิ่งนี้ฟืนได้ สิ่งนี้มีสิ่งที่เกาะเกี่ยวได้ สิ่งนี้ ถึงว่า เหมือนกับเราเป็นเด็กแล้วเราเป็นผู้ใหญ่ได้ เราสามารถจะไม่เดินหลงทางได้ เด็กไปตกอยู่ที่ไหนก็แล้วแต่ มันจะเดินไปไม่ถูกทาง มันจะหลงทิศหลงทางไปของมันตามประสาทของเด็ก แต่ผู้ใหญ่เดินจะไม่หลงทาง เห็นไหม

อันนี้ก็เหมือนกัน ใจเราฟืนความรู้สึกขึ้นมา มันก็ในเข้าสู่ทาง เข้าถึงทาง เห็นทางความเป็นจริง เดินเข้าถึงสัจจะ เดินเข้าถึงหัวใจได้ ก้าวเดิน เห็นไหม ในถนนหนทางเราก้าวเดินไปจะมีการผิดพลาด มีการหลงไปในถนนหนทางนั้น ในหัวใจ สิ่งที่เป็นนามธรรม สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นนามธรรม ความเป็นไปในหัวใจ การก้าวเดินนั้นจะเดินให้ถูกต้องมันจะเป็นไปได้อย่างไร มันต้องมีความผิดพลาด ความผิดพลาดนั้นเป็นครูของเรา ความผิดพลาดของใจที่มันผิดพลาดนั้น มันเป็นครูที่เราจะพยายามให้ความผิดนั้นว่าตรงนี้เป็นความผิด ตรงนี้ควรจะทำอย่างไร

เช่น เวลาจิตมันจะสงบขึ้นมา มันจะเกิดอาการต่างๆ เกิดอาการรูปต่างๆ เกิดอาการตกใจต่างๆ นี่สิ่งนี้คือความผิดพลาดของใจ แต่ความผิดพลาดขนาดไหนมันก็เป็นความเคยใจ ใจดวงนี้ มันรักสงวนตัวเอง เห็นไหม เราอยู่กับเรามาตลอด แล้วเราจะไปอยู่กับสิ่งใดที่มันเว้งว้าง ที่มันจะไม่มีที่จับต้องได้ มันก็มีความตกใจ มีความกลัว นี้โดยธรรมชาติของใจเลย จะมีความกลัว กลัวตาย ใจดวงนี้กลัวตาย แล้วสัตว์มนุษย์ต้องพึ่งพาอาศัยกัน จะอยู่คนเดียวก็อยู่ไม่ได้ วัวเหว จะอยู่ด้วยกัน มันก็มีการเบียดเบียนกัน

นี่ก็เหมือนกัน เวลาจิตนี้มันจะออกไปเป็นบุญกุศล เป็นคุณงามความดี มันยังกลัว กลัวจนไม่กล้าไป กลัวจนต้องหดเข้ามา นี่ความเคยใจ ใจเป็นอย่างนั้น นี่ความตกใจ ความกลัวสิ่งตกต่างๆ สิ่งนั้นมันเป็นอาการของใจ มันไม่ใช่ใจ มันเป็นความนึกคิดเกิดขึ้น ไม่ใช่ตัวใจ ตัวใจคือความรู้สึกเฉยๆ ความกลัว กลัวคืออะไร กลัวมาจากไหน นั่นนะ ถ้าเราเข้าใจตรงนี้ เราพยายามค้นคว้า พยายามแยกแยะออกมา

ความกลัวนี้มันเกิดจากที่เราไม่เข้าใจ สภาวะอวิชชา เห็นไหม ไม่รู้ว่าใจจะเข้าความสงบต่างหาก ใจจะเข้าไปถึงคุณงามความดีต่างหาก ไม่เข้าใจตรงนั้น ถึงพยายาม พอมันกลัวขึ้นมามันก็ทำให้ใจนี้พุ่งออกมา ใจจะสงบเข้าไปก็สงบไม่ได้ ย้อนออกมารับรู้สิ่งหยาบๆ นี่ สิ่งที่มีความที่ว่าอยู่กับขันธ เห็นไหม ใจอยู่กับขันธ อยู่กับอารมณ์ เกาะเกี่ยวอยู่กับอารมณ์อยู่อย่างนั้น นี่มันปล่อยวางสิ่งข้างนอกเข้ามา อารมณ์ความฟุ้งซ่าน คิดถึงรูป รส กลิ่น เสียง ต่างๆ คิดแล้วมันก็ไปตามความคิดนั้น เวลามันสงบเข้ามาจนเป็นตัวมันเอง เข้ามาอย่างนี้ มันก็อยู่แต่ในขันธของตัวเอง มันปรุงแต่งปรุงอยู่ในหัวใจ ความคิดในหัวใจมันจะคิดของมันไปตลอดเวลา แล้วเวลามันจะปล่อยวางสิ่งนี้มันก็ยังกลัว เห็นไหม มันยังกลัว มันยังเป็นไป ทำให้พุ่งออกมาเกาะเกี่ยวกับสิ่งนั้นอีก มันก็เป็นอารมณ์อยู่อย่างนั้นนะ มันถึงเป็นความสงบเข้ามาไม่ได้ใจ

ถ้าเป็นความสงบเข้ามาไม่ได้ มันเป็นสัมมาสมาธิไม่ได้ สิ่งที่เป็นสัมมาสมาธินี้ นี่คือหลักการของที่ว่า เป็นมรรคอรียสัจจัง หลักของศาสนา ลัทธิต่างๆ เรื่องทำความสงบนี้มีมาโดยดั้งเดิม ทำความสงบของใจมีมาทุกศาสนา ทุกๆ ลัทธิสอนให้คนทำความสงบของใจ แล้วทำความสงบแล้วมันละเอียดอ่อนเข้าไป

คุณเจ้าชายสิทธัตถะไปเรียนกับอาหารดาบส อาหารดาบสสอนเรื่องสมาบัติ เห็นไหม สมาบัติ อากาธานัญญาตนะ อากิญจัญญายตนะ วิญญาณัญญาตนะ เนวสัณฺณานาสัณฺณายตนะ เห็นไหม จากรูปฌาน ๔ กับอรูปรูปฌาน ๔ ยกขึ้นอากาธานัญญาตนะเลย นั่นอรูปรูปฌานแล้ว ฌาน ๔ ออรูปรูปฌาน ๔

นั่นความสงบของใจสงบได้ขนาดไหน แล้วจบสิ้นแล้วนั่นคือจบสิ้นกระบวนการในการฝึกหัด นั่นคือว่าสิ้นแล้ว นั่นคือผลของงาน เห็นไหม นี่มันมีมาโดยดั้งเดิม ถ้ามีมาโดยดั้งเดิม ลัทธิศาสนาต่างๆ ความสงบนี้มันถึงมีพื้นฐาน ความสงบของใจเป็นพื้นฐานของลัทธิศาสนาต่างๆ ทุกศาสนาเลย มันถึงเป็นอย่างนั้นมาโดยดั้งเดิม

แต่พระพุทธศาสนาสอนต่างไปจากนั้น พุทธศาสนาสอนเรื่องมรรคอริยสัจจิ่ง พุทธศาสนา สอนเรื่องวิปัสสนาญาณที่จะพ้นออกไปจากกิเลส สิ่งที่พ้นออกไปจากกิเลสคือว่าเอาสิ่งที่ เป็น ความสงบของใจนี้เป็นบาทฐาน เป็นบาทฐานแล้วยกขึ้นค้นคว้าความเห็นของกาย เวทนา จิต ธรรม อีกต่างหาก เห็นไหม การค้นคว้า กาย เวทนา จิต ธรรมนี้ นี่มรรคเกิด เกิดตรงนี้ ผู้ที่จะได้ ธรรมจะได้ตรงนี้ ตรงที่ใจยกขึ้นวิปัสสนา ใจยกขึ้นวิปัสสนา ยกขึ้นเป็นหลักของศาสนาพุทธ หลัก ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ตรัสรู้ธรรมขึ้นมา นั่นนะยกขึ้นสิ่งตรงนี้

ปัญญาอย่างนี้เกิดขึ้นมา มันจะเป็นปัญญาของผู้ที่เห็นไหม ปัญญาในการประพฤติปฏิบัติ ขึ้นมา ความสัมผัสของธรรมเข้ามา มันสัมผัสเข้ามาละ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติมันมีการต่อสู้ ในการ ต่อสู้กับความเหนียวรั้งไปของกิเลสหนึ่ง ความต่อสู้สิ่งนั้น ต่อสู้ให้สงบตัวเข้ามา อันนั้นเป็นการ ต่อสู้ด้วยการไม่ใช่ชำระกิเลส แต่การวิปัสสนานี้เป็นการต่อสู้ที่ลึกซึ้งกว่า มันมีการลึกซึ้งคือว่า ถ้า ความสงบของใจไม่พอ มันจะวอกออกไป มันจะออกไป คือว่ามันขับเคลื่อนไปไม่ได้ มันทำให้ภาพ นั้น สิ่ง que เห็นอยู่นั้นหลุดไม้หลุดมือไปหนึ่ง แล้วยกวิปัสสนาไปมันก็จะไปไม่รอด

ความหลุดมือออกไปนั้น มันเป็นการที่ว่า เราไม่สมประกอบ เราทำงานไม่สมประกอบ เรา ทำงานไม่เข้าถึงหลักความเป็นจริง เราจะเอาผลจากความ เป็นจริง เป็นไปไม่ได้ มันต้องถอน กลับมา ถอนกลับมารักษาความสงบของใจ

ลัทธิศาสนาต่างๆ สอนเรื่องความสงบ นี่มันไม่ใช่เป็นความผิดทั้งหมด มันเป็นการเริ่มต้น สิ่งที่มีความเริ่มต้น ถ้าจิตเราสงบขึ้นมา ความคิดของเราจะไม่คิดแบบปัจจุบันนี้ ปัจจุบันนี้เรามี ความคิดเป็นความคิดของเรา เห็นไหม นี่ศึกษาธรรม ศึกษาธรรมเราก็มีเราเป็นพื้นฐาน มีความ อยากศึกษาแล้วเราก็ศึกษาธรรมเข้าไป ถ้าเราศึกษาธรรมเข้าไป ความคิดความเห็นของเรามันบวก เข้าไปในความคิดนั้น บวกนะ มันจะมีความคิด มันจะเป็นความเห็นไปได้ มันจะต้องใช้สังขาร ของเรา แล้วความไม่รู้ของเรา

ความไม่รู้ คือว่าเคยคิดเคยทำอะไรก็ทำโดยสันดานเดิมของเรอย่างนั้น สันดานเดิมคือ จริตนิสัยที่คิดนึกไปตามความเห็นอย่างนั้น อันนี้มันเป็นโลกียะ มันเป็นความคิดของโลกเขา ความคิดดั้งเดิมของเราที่เป็นอย่างนั้น คิดขนาดไหนมันไม่เป็นกลางใจ นี่มีขณิมาปฏิบัติมันเกิด ขึ้นมาไม่ได้ มันถึงว่าเป็นความคิดที่ว่าเข้าใจแล้วปล่อยวางๆ เป็นความสงบ เป็นวงของสัมมาสมาธิ ทั้งนั้นเลย นี่ความคิดอย่างนี้โดยดั้งเดิม เพราะมันมีความคิดดั้งเดิม

จนเราทำความสงบของใจเข้ามา ต้องมีความสงบของใจ ใจไม่สงบขึ้นมา ความคิดใหม่ไม่เกิด ความคิดใหม่คือความคิดวิปัสสนา สิ่งที่วิปัสสนาได้ขึ้นมาเพราะว่ามันปล่อยวางเข้ามาแล้ว ปล่อยวางเข้ามาเป็นอิสระ เห็นใหม่ ตัวตนของเรามันเบาบางลง ตัวตนของเรามันมีอำนาจเหนือเรา พอตัวตนมีอำนาจเหนือเรา มันคิดตามอำนาจของมัน เพราะตัวตนของเรามันเบาบางลง นี่เบาบางลงจนจับต้องสิ่งใดไม่ได้ เบาบางจนจับต้องสิ่งใดไม่ได้ นั่นคือว่ายกขึ้นวิปัสสนาไม่เป็น

ถ้ายกขึ้นวิปัสสนาไม่เป็น จะไม่ได้ผลงาน จะไม่ได้ธรรม จะอยู่สมาธิ สัมผัสความสงบของใจเท่านั้น ถ้ายกขึ้นวิปัสสนาเป็น ต้องยกขึ้น นิกภาพาย เริ่มต้นถ้า นิกภาพาย นั้นเป็นสัญญา สัญญาเพราะมีตัวตน เราเป็นคนนึกคิด แต่ถ้าเวลามันปล่อยวางจนหมดแล้วเราก็ต้องเริ่มต้นจากการนึกคิดขึ้นมาเหมือนกัน เริ่มนึกคิดขึ้นมาเพื่อปลูกประเด็นขึ้นมา ถ้าเราตั้งประเด็นขึ้นมาได้เราจะเห็นกายขึ้นมา

เห็นกายจากภายในไม่ใช่เห็นกายจากภายนอก การเห็นกายของเราด้วยตาเห็นกายนี้เป็นความเห็นของเรา ตาเห็นกายอยู่จนปัจจุบันนี้ เห็นแล้วมันก็เกิดในธรรมชาติของมัน เห็นตามธรรมชาติ เห็นใหม่ กับเห็นตามธรรม ตามธรรมนี้ ธรรมคือความสงบของใจ ใจนี้สงบขึ้นมาแล้วดวงตานั้นมันเป็นใจ ใจนี้เป็นนามธรรม แล้วไปเห็นกายตามสภาวะที่มันเป็นจริง สภาวะที่มันเป็นจริงมันไม่ใช่สภาวะที่มันเป็นโลกของเราอย่างนี้

ถ้าสภาวะเป็นโลกของเราอย่างนี้ มันเห็นแล้วมันเกิดความผูกพัน ระหว่างฝ่ายตรงข้าม ความเห็นกันจะเกิดความผูกพันอย่างมหาศาลเลย แต่ถ้าเป็นธรรมเห็นไม่เป็นอย่างนั้น มันจะเป็นสภาวะของมันเฉยๆ สภาวะที่ว่าเป็นกระดูกก็ได้ เป็นเนื้อก็ได้ เป็นอวัยวะ ๓๒ นี้เป็นอย่างใดก็ได้ หรือเห็นทั้งร่างกายก็ได้ แล้วนึกสภาวะนั้นไว้ มันจะขนพองสยองเกล้านะ

ขนพองสยองเกล้าของกิเลสมันขนพองอย่างหนึ่ง ขนพองสยองเกล้าของการที่ว่าเราไปจับต้องตัวตนของกิเลสอีกอย่างหนึ่ง ต่างกันมาก ขนพองสยองเกล้าของกิเลสเวลามันมีอำนาจเหนือเรา ขนพองสยองเกล้าด้วยทฤษฎีมานะโดยที่เราไม่เข้าใจ เราจะปล่อยให้มันลากความคิดเราไปตามมัน แต่ขนพองสยองเกล้าในการเห็นธรรม เห็นร่างกาย เห็นธรรม เห็นกายนี้ มันจะขนพองสยองเกล้าด้วยความตื่นเต็นกับความเห็นอันนี้ไง ตื่นเต็นกับสมบัติของเราที่เราจะหยิบสมบัตินี้เป็นสมบัติของใจได้ ถ้าเราได้ธรรม เราจะได้สมบัติสิ่งนี้ สมบัติสิ่งนี้มันเป็นการ...

การทำธุรกิจมันต้องมีที่ทำธุรกิจที่เราจะทำธุรกิจต่อกัน นี่ก็เหมือนกัน ในการชำระกิเลส มันต้องมีสถานที่ที่ที่เราจะชำระกิเลส กิเลสมันผูกพันใจ ผูกพันร่างกาย ผูกพันความเห็นตัวตนของเรา ตัวตนต่างๆ นี่ มันผูกมัดกับกายกับใจนี้ ผูกมัดกันไว้ ใจนี้หลงแล้วมันถึงได้มาหลงตัวตน นั่น นี่ความหลงของใจมันเป็นสภาวะอันหนึ่ง เป็นอกุศล เป็นกรรมฝ่ายดำที่มันผูกใจมาตลอด ถ้าเราวิปัสสนาสั่งนี้ มันจะเห็นว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งที่แปรสภาพ มันจะพึ่งตนเองไม่ได้ มันจะคงสภาวะอย่างนั้นไม่ได้ มันจะแปรสภาพไป

ความแปรสภาพไป เราเห็นสภาวะอย่างนั้นนะ ใจมันสลดสังเวชมาก เพราะอะไร เพราะมันมีคบอด ใจนี้มีคบอด คิดว่าสรรพสิ่งในร่างกายของเรานี้เป็นเราทั้งหมด ในสภาวะของเรานี้โลกคิดอย่างนั้นนะ สมบัติเงินทองข้าวของยังเป็นของเรา แล้วเนื้อหนังมังสาร่างกายของเราทำไมจะไม่เป็นของเรา มันต้องเป็นของเราสิ

นั่นเป็นโดยสมมุติ สมมุติสัจจะนี่มันเป็นสมมุติสัจจะความจริงอันหนึ่ง ความจริงนี้ความจริงชั่วคราว ชั่วแก่ชีวิตเดียว ชีวิตนี้ สิ้นสุดของชีวิตคือต้องตายไป ถ้ามันตายไป ร่างกายนี้เป็นเรา มันต้องอยู่ในอำนาจของเราสิ มันต้องไปกับเราใช่ไหม เวลาเรามีชีวิตอยู่นี้มันต้องไม่เจ็บไข้ได้ป่วย ไข้ไหม เวลามันเจ็บไข้ได้ป่วยเราต้องสั่งให้มันหายได้ไข้ไหม ถ้าเป็นของของเรา ข้าวของเงินทองเราเก็บใส่ตู้เซฟได้ ร่างกายถ้าเป็นของเรา เราต้องสั่งได้สิ เราต้องบังคับบัญชามันได้สิ มันไม่ได้สักอย่างหนึ่งเลย มันเป็นสภาวะ มันเป็นจริงโดยสมมุติ เป็นเราจริงๆ เป็นเราก็เพราะว่ามันเกิดมากับเรา แต่เป็นแค่ชั่วคราว

แต่ธรรมนี้จะเห็นสภาวะตามความเป็นจริง ถ้าเห็นตามความเป็นจริงมันจะปล่อยวางใจเห็นสภาวะอย่างนี้มันจะสลดสังเวชมาก สังเวชว่าทำไมเราโง่งอขนาดนั้น มันจะเกิดความสลดสังเวชนะว่าโง่งอเท่าคูน ใจนี้ทำไมมันไม่เห็น นั่นนะ ศึกษาธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็สอนแบบนี้ สอนให้เห็นตามความเป็นจริงแบบนี้ เราก็ศึกษามา แต่เราไม่เคยเห็น เพราะเราไม่ได้ปฏิบัติ

ถ้าเราปฏิบัติขึ้นมาจนเราจะเห็นตามความเป็นจริงขึ้นมา มันเป็นสมบัติของใคร มันได้ธรรมจากใจดวงนั้น ใจดวงนั้นจะต้องได้ธรรมเอง ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้ให้สัตว์โลกมันก้าวเดิน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกทางไว้ ทางนี้ทางมรรคอรียัจจังนี้เป็นทางอันเอกที่จะพ้นจากกิเลสได้ เราเป็นคนชี้ทาง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้

ทาง ทุกดวงใจต้องก้าวเดินเอง เพราะทุกดวงใจนั้นเป็นผู้คิด ใจนี้มันติดกับสิ่งนี้ มันจะปลดปล่อย
สิ่งนี้ได้ มันต้องปลดปล่อยในตัวมันเอง ไม่มีใครสามารถปลดปล่อยแทนกันได้เลย

ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปลดปล่อยแทนได้ จะรื้อสัตว์ชนสัตว์ไปหมดแล้ว ไม่
ปล่อยให้สัตว์โลกค้างไว้ในโลกนี้หรอก แต่มันเป็นไปไม่ได้เพราะอะไร เพราะมันถึงมาก็ไม่เชื่อ ซึ่ง
ทางบอกก็ไม่ฟัง ฟังไว้แล้วประพฤติกฎปฏิบัติก็ยังพาใจนี้หลงไปต่างหาก พาใจของเราหลงไป ไม่เข้า
หลักความเป็นจริง หลงออกไปตามกิเลสมันชักนำไป นั่นนะ ขนาดก้าวเดินตามก็ยังศึกษาธรรม
เฉยๆ ศึกษาด้วยกิเลสมานะ ศึกษาด้วยทิฏฐิมานะ ศึกษาด้วยกิเลส กิเลสก็พาหมุนเวียนไป ไม่เข้า
ตามความเป็นจริง แต่หมุนกลับมา ความผิดพลาด ความเป็นไปนั้น อันนั้นเป็นการศึกษาเล่าเรียน
มันต้องมีความคิด ความคิดเป็นไป

ความเป็นไปของการผิดพลาด มันจะต้องมีของมันอย่างนั้นโดยธรรมชาติ โดยธรรมชาติ
ของสิ่งที่ปิดใจไว้ใจ ใจโดนปิดไว้ สภาวะแบบนั้น มันก็ต้องเป็นแบบนั้นโดยธรรมชาติของมัน
โดยธรรมชาติ เห็นไหม กิเลสก็เป็นธรรมชาติอันหนึ่ง เพราะกิเลสมันเกิดมากับใจ เป็นธรรมชาติ
อันหนึ่ง สภาวะธรรมอันนี้เป็นสภาวะธรรมแบบเป็นอกุศล ถ้ากุศลเกิดขึ้นไป อกุศลมันต้องอยู่ไม่ได้
มันจะอยู่ไม่ได้ เห็นไหม นั่นนะ สภาวะที่มันอยู่ไม่ได้เพราะมันเห็นตามความเป็นจริง

ถ้าเห็นตามความเป็นจริงมันจะเริ่มปล่อยวาง จนสภาวะหนึ่ง พิจารณาภายใน เห็น ตั้งขึ้นมา
พิจารณาซ้ำ จนกว่ามันจะแปรสภาพไป เป็นดิน เป็นน้ำ เป็นลม เป็นไฟ ก็ได้ แปรสภาพไป เกิด
สภาวะ ตั้งร่างกายขึ้นมาเอาไฟเผา เผาให้มันละลายไป พอละลายเข้าไป สิ่งนี้ฟังไม่ได้ สิ่งนี้ไม่ใช่
ของเรา ถ้าเป็นของเรา เราจะรักษาสິงนี้ไว้ได้ มันไม่ใช่ของเราจริงๆ พอเข้าใจตามความเป็นจริงมัน
จะปล่อย พับ! ขาดเลย นี่ขาด ได้ธรรมมาจากใจ เห็นสภาวะนี้ขาดออกไป กายเป็นกาย จิตเป็นจิต
ไม่เกี่ยวกัน อยู่ตามสภาวะของมันตามความเป็นจริง ต่างอันต่างจริง กายก็จริงอันหนึ่ง

จริงโดยที่ที่เราได้ความจริงมา หัวใจนี่ก็เป็นความจริงอันหนึ่ง ความผูกพันทุกข์ที่เป็น
ความผูกมัดไว้ก็เป็นความจริงอันหนึ่ง มันได้สลัดออกจากกันด้วยสภาวะภาวนามยปัญญา มันขาด
ออกไปด้วยภาวนาของใจ ปัญญาชำระ ในพุทธศาสนาปัญญาอันนี้ประเสริฐที่สุด มรรคอรียสัจ
จึงเกิดจากตรงนี้ไง มัชฌิมาปฏิปทาในเครื่องชำระกิเลสเกิดจากตรงนี้ เกิดจากในหัวใจทุกดวงที่มี
โอกาสศึกษาได้

ในหัวใจ ใจของเราทุกดวงสามารถทำสิ่งนี้ได้ สะสมขึ้นมาจากใจ จากความก้าวเดินของใจ นี่สะสมขึ้นมาจากการศึกษาเล่าเรียนต้องมีการศึกษาเป็นพื้นฐาน ศึกษารวมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นการศึกษารวม แล้วประพฤติปฏิบัติจนจะได้ธรรม ถ้าเราได้ธรรมของเราขึ้นมา นั่นนะใจดวงนั้นประเสริฐ

สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องแปรสภาพหมด สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องบอบสลายไปเป็นธรรมดา มันเห็นสถานะสิ่งที่เป็นธรรมดาใจ นั่นนะความได้ธรรมขึ้นมา มันจะยืนหลักของตัวเองได้ เห็นไหม นี่ได้ธรรมขึ้นมา มันก็ต้องทำขึ้นไปให้เจริญรุ่งเรืองขึ้นไปเพื่อถึงที่สุด เพื่อให้พ้นออกไปจากความยึดมั่นถือมั่นของใจให้ได้ พ้นออกไปจากกิเลส

เดินตามธรรมขึ้นไป เดินตามธรรม ธรรมชี้หน้าไว้แล้ว มันเห็นทาง สิ่งทีประพฤติปฏิบัติมา มีคัมภีร์ปิดมา ปิดมาทั้ง ๘ ด้าน ว่ามรรค ๘ เป็นทางเดิน นี่มันปิดมาทั้ง ๘ ประตุ เราไม่มีทางสามารถก้าวเดินได้เลย จนเราเข้าไปจนมีความเห็นถูกต้อง จนชำระออกไป

มรรคสัมปยุตอย่างไร ในหัวใจมันรวมตัวอย่างไร แล้วมันสมุจเฉทปหานกิเลสขาดออกไปอย่างไร วิปยุตคล้ายตัวออกอย่างไร นี่มันเห็นตามความเป็นจริง สิ่งนี้เกิดขึ้นจากใจดวงนั้นแน่นอน ถ้าใจดวงนั้นไม่เห็นสถานะสิ่งนี้ ใจดวงนั้นไม่ได้ธรรม ใจที่จะได้ธรรมต้องเห็นสถานะแบบนี้ตามความเป็นจริงเลย ตามความเป็นจริงว่าใจนี้รวมตัวกันนะ เพียงแต่ความคิด ความดำริชอบ ความเพียรชอบ งานชอบ สติชอบ ความระลึกรู้ชอบ ล้อมเข้าไปเลย พร้อมกับรวมตัวเข้าไปสมุจเฉทปหานออกไปจากใจ

แล้วมันจะก้าวเดินต่อไป ยิ่งก้าวเดินต่อไป เพราะเห็นว่าสิ่งนี้หลุดออกไปส่วนหนึ่งจากใจ ใจเรามีสิ่งที่หลุดออกไป มันสามารถทำได้ ถ้าใจทำได้เราต้องพยายามจะให้มันมากขึ้นไปกว่านั้น เริ่มต้นจากการทำความสงบของใจ มันจะเริ่มสะสมสิ่งนี้ไว้

ทุนเดิมของเรา ถ้าเรามีทุนรอนของเรา เราจะสามารถทำค้าขายได้ ถ้าเราไม่มีทุนรอนของเรา เราจะทำอะไรสิ่งใดไม่ได้เลย ความสงบของใจเป็นพื้นฐานของใจ สัมมาสมาธิ เห็นไหม กิเลสอย่างหยาบหลุดออกไป กิเลสอย่างละเอียดมันก็ผูกมัด มันก็รัดคังใจเหมือนกัน รัดคังใจไว้ เอาใจนั้นกับกิเลสผูกพันไปในหัวใจนั้น ต้องทำความสงบของใจเข้ามาเพื่อให้มันปล่อยวางต่อกัน

เพื่อให้มีโอกาสให้ใจดวงนี้ได้ก้าวเดิน ให้ใจดวงนี้ก้าวเดินขึ้นมา นี่จำเป็นต้องไปที่กาย ถ้าจำเป็นต้องนี้เป็นงาน

เราใช้มือทำงาน เราทำสิ่งใดเราก็ใช้มือทำงานได้ แต่อันนี้เราใช้ใจทำงานนะ ใช้ความรู้สักทำงาน ใช้หัวใจทำงาน ถ้าหัวใจมันเกาะเกี่ยวกับความฟุ้งซ่าน เกาะเกี่ยวกับความหลงผิดไปมันก็ทำให้ใจนี้ฟู ถ้ามันเกาะเกี่ยวกับธรรม เกาะเกี่ยวกับคำบริกรรมต่างๆ มันก็สงบเข้ามา ถ้ามันสงบเข้ามามันมีพลังงานเกิดขึ้น ถ้ามันฟุ้งซ่านไปมันจับจ่ายใช้สอย คนเราสุรุ่ยสุร่ายจับจ่ายใช้สอยจะมีสมบัติติดตัวไหม ถ้าคนเรารู้จักเก็บหอมรอมริบมันจะมีสมบัติติดตัว หัวใจก็เหมือนกัน ถ้ามันคิดฟุ้งซ่าน มันปรุงแต่งออกไปตลอด มันจะเอาอะไรไปติดตัวมัน มันจะไม่ทำอะไรติดตัวมันหรือ มันใช้จ่ายของมันฟุ่มเฟือยไปตลอดเวลา

แต่ถ้าคำบริกรรมของมัน กำหนดพุทโธๆ มรณานุสติ กำหนดความตายของเรา กำหนดเข้ามาตลอดเวลา มันจะย้อนกลับเข้ามา ถ้าย้อนกลับเข้ามามันจะเริ่มสะสมตัวมันขึ้นมา มันจะเริ่มมีทุนรอนขึ้นมา ถ้ามีทุนรอนขึ้นมา นี่เป็นทุนเริ่มต้นที่เราจะยกขึ้นวิปัสสนาอีก จะยกขึ้นวิปัสสนาซ้ำ ๒ ซ้ำ ๓ ไปเรื่อยๆ จนกว่ามันจะหมดสิ้นไป จนจะไม่มีสิ่งใดจับต้องได้ ถ้าสิ่งใดจับต้องได้ สิ่งนั้นคือกิเลส จับต้องสิ่งใดได้ สิ่งนั้นมีอยู่ สิ่งใดมีอยู่ สิ่งนั้นเป็นมานะ เป็นสิ่งที่กระทบกระเทือนของใจ จับต้องสิ่งนั้นได้ ต้องจับต้องโดยธรรมชาติของมัน

เริ่มต้นนี้ยังจับต้องได้โดยสมบูรณ์เลย เพราะมันมีความจับต้องได้ จับต้องแล้ววิปัสสนาที่เราจับต้องไม่ได้เพราะอะไร เพราะกิเลสมันผลักไส มันผลักไสไม่ให้ใจมันย้อนกลับ มันผลักไสให้ใจหมุนออกไปจากภายใน หมุนออกไปข้างนอก เห็นไหม พลังงานส่งออกไป พลังงานของใจต้องส่งออกไปตลอดเวลา สิ่งที่ส่งออกไปพร้อมกับ อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา พร้อมกับความหลงเอาไว้มันส่งออกไป มันก็ต้องส่งออกไป เห็นไหม นี่คือการศึกษาศาสนา

การศึกษานี้มันมีความผิดพลาด ความผิดพลาดเราก็เทียบเคียงตามตำรา เทียบเคียงกับครูบาอาจารย์ เห็นไหม ฟังเทศน์ฟังธรรม ฟังเรื่องนี้ เรื่องปัจจุบันธรรม เรื่องใจที่มันเกิดขึ้นจากหัวใจ ปัจจุบันนี้ ย้อนกลับเข้ามาๆ ย้อนกลับเข้ามาในหัวใจ ย้อนกลับเข้ามาจับต้อง ไฟเกิดที่ไหนต้องดับไฟที่นั่น ความทุกข์เกิดขึ้นมาจากหัวใจ ต้องดับที่หัวใจ แล้วที่จับต้องนี้ไม่ใช่ใจหรือ? เป็นอาการของใจไม่ใช่ใจ

อาการของใจคือธรรมชาติของมันที่มีอยู่กับใจที่เกิด เห็นไหม อารมณ์ แหกจรรยา ความคิด เวลาคิดมันก็มีมา เวลาเราคิดขึ้นมา ความคิดเกิดขึ้น เวลาไม่คิด ความคิดอยู่ไหน เวลาเราไม่คิดนะ ความคิดไม่มี ความคิดไม่มี เวลาเราคิดขึ้นมาความคิดเกิดขึ้น นี่แหกจรรยา นี่ก็เหมือนกัน อาการที่ มันพุ่งชนขึ้นมา มันพุ่งชนมาจากไหน ถ้ามันไม่พุ่งชนขึ้นมาล่ะ มันสงบ มันสงบตั้งลงอย่างไร

ถ้าพูดถึงภาวนาไม่เป็นเลยมันก็ไม่รู้ผล เห็นไหม แต่นี้เป็นแล้ว เราพิจารณาเข้ามาจนเห็น กายตามความเป็นจริง กายไม่ใช่เรา เราไม่ใช่กาย เห็นสัจจะตามความเป็นจริง สิ่งนี้เป็นการยืนยัน กับใจเข้ามา พอยืนยันกับใจเข้ามา ใจนั้นต้องทำความสงบเข้าไปให้ได้ ย้อนกลับมาทำความสงบ ของใจเข้าไป ลึกซึ่งเข้าไป นี่ลึกซึ่งเข้าไป ความอ่อนใจเริ่มอ่อนตัวลงๆ จนอ่อนตัวลง จนพร้อม ควรแก่การงาน เห็นไหม จะปั้นดิน ปั้นโอ่ง ปั้นไห ต้องนวดดินให้ควรแก่การงาน

จิตใจที่จะเริ่มจับต้องวิปัสสนาได้มันต้องควรแก่การงาน เราพยายามทะล่อมใจของเรา จน มันควรแก่การงานแล้วยกขึ้นวิปัสสนา จับกายอีก พิจารณาซ้ำเข้าไป แยกแยะออก กายนี้ต้องคืน สภาวะเก่าของเขา ธาตุเดิมของเขา เขาเป็นดิน เป็นน้ำ เป็นลม เป็นไฟ คนเราตายแล้ว เวลาศพฝังไว้ มันต้องเป็นสภาวะแบบนั้น ทุกอย่างต้องกลับคืนสภาวะเดิม

ร่างกายที่ได้มานี้ได้มาจากกรรม กรรมนี้ได้จากใจของมารดา กับเชื้อของพ่อรวมตัวกันกับ ปฏิสนธิเกิดมาเป็นเรา นี่เป็นเราขึ้นมา เป็นมนุษย์ขึ้นมาคนหนึ่ง แล้วเวลาเราตายไป จิตที่ว่า ปฏิสนธินี้ต้องหลุดออกไป สภาวะที่ได้มาจากใจของมารดา มันเจริญเติบโตขึ้นมาเป็นมนุษย์ เป็นตัวอ่อน เป็นสรรพสิ่งขึ้นมา แล้วเวลาตายไปแล้วฝังดิน มันไปไหน มันกลับไปสู่สภาวะเดิม ของมัน มันต้องกลับไปสู่สภาวะเดิมของธรรมชาติ เราอาศัยสิ่งนี้เกิดขึ้นมา แล้วก็เจริญชีวิตกันมา ขนาดนั้น

นี่ก็เหมือนกัน วิปัสสนาซ้ำตรงนี้ ตรงที่ว่าสิ่งนี้มันคืออะไร ระหว่างกายกับจิตมันเกาะเกี่ยว กันด้วยสิ่งใด มันเกาะเกี่ยวกัน เพราะอะไรมันถึงเกาะเกี่ยวกันอยู่นั้น นั่นนะ เกาะเกี่ยวกันด้วยความอุปาทานความยึดมั่นถือมั่น ใจที่ยึดมั่นถือมั่น ยึดมั่นถือมั่นสิ่งนั้นว่าเป็นเรา สิ่งนั้นว่าเป็นเรา

สิ่งที่ว่า กายไม่ใช่เรา เราไม่ใช่กายนั้นส่วนหนึ่ง เราเห็นจริงเราก็ปล่อยวางเข้ามา แต่ อุปาทานมันยังมีอีกชั้นหนึ่ง วิปัสสนาซ้ำเข้าไป จนซ้ำแล้วซ้ำเล่า มันจะปล่อยวางมาบ่อยครั้งๆ บ่อยครั้งจนกว่ามันถึงที่สุด

ถ้าเราหลง เราปล่อยวางแล้วเราชะล่าใจ เราปล่อยไปนี่มันจะทรงตัว มันจะแข็งตัวขึ้นมา มันจะทรงตัวขึ้นมา ถ้าทรงตัวขึ้นมาเราจะสู้มันไม่ได้ ถ้าเราไม่หลงผิดไป เราช้าแล้วช้าอีก มันไม่เห็นตรงไหนก็พยายามรื้อค้น รื้อค้นนะ กิเลส ถ้าธรรมเหนือขึ้นมามันจะหลบซ่อนตัว มันไม่หนีไปไหนหรอก มันอยู่ในใจนั่นล่ะ แต่มันหาที่หลบซ่อน

แล้วธรรมเรา เรายกษารธรรม ธรรมคือสัมมาสมาธิ ธรรมคือมรรคอริยสัจจ์ ธรรมคือความเห็นถูกต้องที่เข้าไปต่อสู้กับมัน มันสะเพร่า สุกเอาเผากิน ไม่มีความจดจ่อ ไม่มีความระลึก รู้อยู่ ไม่มีความจงใจทำ ถ้าความจงใจทำของเราไม่พอ ความจงใจทำของเราไม่พอนี้มันหลบเลี้ยงได้ พอหลบเลี้ยงได้ นั่นนะมันทำให้เราหลงไป วิปัสสนาหลง หลงตรงนี้ หลงตรงที่เราทำแล้วไม่ ถึงที่สุด มันจะหลงออกไป ถ้าเราช้าเข้าไปๆ จนถึงที่สุด เห็นไหม ทำถึงที่สุด ได้ไตร่ตรอง ตลอดเวลา ถึงที่สุดแล้วมันต้องขาดออก

สิ่งที่ขาดออก นี่ปล่อยวางช้าแล้วช้าเล่า ช้าแล้วช้าเล่านะ การหมั่นคราดหมั่นไถ ต้องช้าแล้วช้าเล่าจนกว่าถึงที่สุดแล้ว ถ้ามีขมิ้นมาปฏิปทานั้นลงตัวแล้ว มันปล่อยวาง มันก็มีขมิ้นมา เริ่มเคลื่อนไหว ถ้ามันปล่อยวางนี่มันเริ่มเคลื่อนไหวแล้ว เริ่มเคลื่อนไหวๆ เราต้องเข้าไปบ่อยๆ จนสิ่งที่เคลื่อนไหวออกขาดออกไปจากใจ สิ่งนี้ขาดออกไป เว้งว้างเลยนะ กายเป็นกาย ใจเป็นใจ แยกออกจากกัน สิ่งที่แยกออกจากกัน แยกออกไปเลย นี่ได้ธรรม สิ่งที่ได้ธรรมมันก็หมุนไปอีก หมุนขึ้นไป จนกว่าจะจับต้องได้ หมุนขึ้นไป หลงไหลอยู่ ความเว้งว้างของใจมันจะมีความสุขมาก นี่มันจะเว้งว้างขนาดไหนมันก็เป็นความสุขของเขา

แต่กิเลส เห็นไหม ในความเว้งว้างนั้นมันมีใครเป็นคนที่รู้ว่าเว้งว้างล่ะ แต่ในเมื่อสภาวะที่จะ หลงมันไม่เข้าใจอย่างนั้นหรอก เว้งว้างนี่คือความเป็นผล ผลที่ความสงบของเรา มีความสุขมาก มีความสุขมาก มีความสุขของเรา ความพอใจของเรา จะหลงไหลไปอยู่นั่นนะพักใหญ่

แต่ถ้าใครอยู่ใกล้ครูบาอาจารย์ ใครอยู่ใกล้ตำรับตำรา เห็นไหม ธรรมวินัยนี้เป็นศาสดาของเรา รื้อค้นธรรมวินัยมันจะเข้าไปเจอว่ามรรค ๔ ผล ๔ การชำระสะสางมันต้องมีมรรค ๔ ผล ๔ เข้าไป แล้วเราถ้าย้อนกลับมาเทียบเคียงกับของเรา มรรคขั้นที่ ๑ เรามันปล่อยวางเห็นกายนี้ตามความเป็นจริง มรรคขั้นที่ ๒ นี่คือนิยามชาติเขาไป นี่มันยังมีสิ่งที่ต้องก้าวเดินอีก แต่มันเป็นไปไม่ได้ มันจะก้าวเดินไปไม่ได้ เพราะมันละเอียดอ่อน มันเรื่องเหมือนกับว่าจะสุขวิสัย แต่ไม่สุขวิสัยของผู้ที่มี

ธรรม ไม่สุดวิสัยของหัวใจที่จะก้าวเดินต่อไป ถ้าหัวใจนั้นไม่สุดวิสัย มันพยายามย้อนกลับเข้ามา ย้อนกลับเข้ามาจับต้องได้

ความเป็นอสุภะอสุภังของใจ ความสกปรกของใจ ใจสกปรกอย่างนั้น ใจมีความคิดความ สกปรกโสโครกของใจ ใจถึงจะมีปัญญา ความผูกโกรธ ถ้าไม่สนใจหวังจะผูกโกรธ ใจจะโกรธ มาก ใจจะไม่พอใจ ไม่พอใจกับความสมหวังของตัว ถ้ามันสมหวังแล้วมันจะพอใจของมัน ถ้ามัน สมหวัง แล้วสิ่งใดจะสมหวังใจได้ตลอดไป

มันเป็นไปไม่ได้ เห็นไหมว่าสรรพสิ่งที่เราเกิดมาแล้วจะสมหวังเราตลอดไป มันเป็นไป ไม่ได้เลย มันต้องมีการผิดหวัง มันต้องมีการผิดพลาด อันนั้นเป็นเรื่องอาการของใจ ถ้าเป็นเรื่อง ของกายก็เป็นเรื่องของอสุภะอสุภัง นี้ความผูกโกรธ โกรธเพราะว่ามันไม่ได้สมความปรารถนา ของมัน สิ่งที่จะได้มาไม่สมความปรารถนา ถ้าไม่สมปรารถนามันก็เกิดปัญญา เกิดปัญหามันก็เกิด กามราคะ เห็นไหม กามราคะมันเกิดก่อน มันถึงเกิดปัญญา ความผูกโกรธ ความโลภ ความโกรธ ความหลง มันเกิดจากตรงนี้ไง

สิ่งที่ว่าเป็นโรคความหลงมันเกิดจากที่ว่า เราเห็นกายเป็นเรา เราเห็นสรรพสิ่งนี้เป็นเรา อัน นั้นเป็นทิวฐิมานะความเห็นผิด ความเห็นผิดเฉยๆ แต่ความหลงที่ไปกับความเห็นผิดมันอยู่ที่ไหน เพราะมันหลงในตัวมันเองมันถึงจะเห็นผิดใช่ไหม ถ้าไม่หลงตัวมันเองมันจะเอาอะไรมาเห็นผิด นั้นนะมันย้อนกลับเข้ามาจับตรงนี้ได้

สิ่งที่จับตรงนี้ได้ ศึกษาธรรมมา เป็นการศึกษา ศึกษาขนาดไหนก็เป็นการศึกษาธรรม แต่ถ้าไม่ปฏิบัติ ถ้าจับต้องไม่ได้ ไม่ได้ธรรม สิ่งที่จะได้ธรรม เกิดจากภาคปฏิบัติ เกิดจากความมุ มานะของตัวเอง เอาชีวิตเข้าแลกนะ จะทุกข์ยากขนาดไหนสิ่งใดก็แล้วแต่ ไม่สนใจ ขอให้เราได้ ประพฤติปฏิบัติ ขอให้เราได้ใช้ภาวนาของเราเกิดขึ้นมา ถ้าไม่อย่างนั้นแล้วมันจะออกไปข้างนอก ใจ

การดำรงชีวิตอยู่ ถ้าเราดำรงชีวิตสิ่งนี้เราก็พอแล้ว เราประพฤติปฏิบัติมาอย่างนี้มันก็สมกับ เราประพฤติปฏิบัติแล้ว นั้นนะมันก็ทำให้กิเลส ถ้ากิเลสมีอำนาจเหนือกว่า มันจะคิดอย่างนั้น เรา ประพฤติปฏิบัติมาแล้ว เราศึกษาธรรมแล้ว เราทำแล้วพอสมควรแล้ว เราต้องทุกข์ยากไปเพื่ออะไร ...ถ้าอย่างนี้แล้วมันก็กักราบกิเลส ให้กิเลสมีอำนาจเหนือหัวใจนั้น เพราะมันยังต้องพาเกิดใน

กามภพ เห็นไหม สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ว่า ความโกรธ ความโลภ ความหลงพาเกิด เกิดในวิภวณนี้มันยังพาเกิดอยู่ สิ่งที่พาเกิดอยู่นี้มันพยายามรักษาตัวมันเองไว้

กิเลสนี้มันหลอกเรา ความคิดของเราเนี่ยแหละ ความคิดของเราเป็นกิเลส สิ่งที่เป็นกิเลสมันจะต้องหลอกเรา สิ่งที่หลอกเรา เราก็มั่นใจ เราเชื่อเรามาก เราไม่ได้ธรรมนี้ เราได้ศึกษาศาสตร์มา ศาสตร์ที่ว่าเราเข้าใจแล้วเรารู้แล้ว ยืนยันไว้ได้ เห็นไหม มันก็ยืนยันไว้ได้ชั่วคราว ยืนยันกับความคิดอันนั้นไว้ได้ว่าเราเข้าใจธรรมๆ มันก็แว้งแว้ง เพราะความแว้งแว้งมีผลมาจากเราปล่อยวางเข้ามาแล้ว จิตมันมีพื้นฐาน พอจิตมีพื้นฐาน ว่าเราคิดอะไรก็เป็นผล ความยืนยันว่าเป็นผล มันยังจับรวบยอดไม่ได้ ถ้าเราวิปัสสนาเข้าไปซ้ำๆ ขึ้นไปบ่อยๆ พยายามวิปัสสนาเข้าไป มันจะจับรวบยอดได้ ถ้าจับรวบยอดได้ นี่ก็โอเค

ถ้าโอเค ได้ความไม่พอใจ ได้ความขุ่นใจ ใจที่มันมีเปลือกส้ม มันก็จับต้องได้ง่าย เพราะเปลือกส้ม ผลส้ม มันต่างกันโดยธรรมชาติ แต่ที่มันเป็นเนื้อในของส้ม แล้วมันมีใยอยู่ในนั้น เนื้อในของส้มปกเปลือกเข้าไปแล้วมันจะมีใยส้มอีกชั้นหนึ่ง

อันนี้ก็เหมือนกัน ชั้นอันละเอียด มันอยู่ในนั้นมันไม่ใช่เนื้อส้มโดยเนื้อหยาบๆ แต่มันไปใยเส้นๆ ที่มันติดอยู่ในเปลือกส้มนั่นนะ นี่มันละเอียดอ่อน เห็นไหม ชั้นของใจ ความโลภ ความโกรธ ความหลง นี่มันเป็นความคิด มันเป็นชั้นเหมือนกัน แต่ชั้นอันละเอียดที่อยู่ในหัวใจดวงนั้น ถ้าจับตรงนี้ได้ ยกขึ้นวิปัสสนาได้ นี่จะได้ธรรม ได้ธรรมโดยภาคปฏิบัติ ได้ธรรมโดยการศึกษามา

แต่ก่อนแต่ไรมา การวิปัสสนามันก็ยังว่าเป็นความยากพอสมควร เราศึกษาเรา เราค้นคว้ามา เราปฏิบัติมา เราได้ธรรมมาแล้วเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา มันก็เป็นผลของมันขึ้นมา โอ้ววิปัสสนา อันนี้มันจะละเอียดอ่อนกว่า มันจะหลอกหลวงได้มากกว่า มากกว่าจากชั้นนอก ชั้นนอกนี้มันคือว่า มันยังเป็นเรื่องของความหยาบ สิ่งที่ยาบมันอยู่ข้างนอก สิ่งที่ยาบมันอยู่ข้างใน นี่มันอยู่ในใจของเรา มันยังละเอียดอ่อนเข้าไป มันยังทำให้เราพลิกแพลงให้เราผิดพลาดตลอด ความพลิกแพลงผิดพลาด ปัญญาอันนี้มันถึงเป็นปัญญาอันมหาศาล ปัญญาของน้ำป่า

น้ำป่า น้ำของกามภพ น้ำของกามโอบะ นั่นนะ ความผูกพันของมัน มันต้องเข้าข้างตัวมัน โดยธรรมชาติของมัน เข้าข้างธรรมชาติขึ้นมาแล้วยังสร้างสมนะ สร้างสถานการณ์ สร้างความเป็นไปให้เราเห็นสภาวะความเป็นจริง สร้างให้เราหลงตามไปว่าสิ่งนี้เป็นวิปัสสนา ถ้าสิ่งนี้เป็น

วิปัสสนาเราก็จะก้าวเดินตามมันไป โคนกิเลสจงไปนะ โคนกิเลสจงให้เราเดินตามมันไป ทั้งๆ ที่ว่าเราจะฆ่ากิเลส เราจะพยายามปฏิบัติธรรมเพื่อให้ได้ธรรม แต่เราก็ให้กิเลสมันพาเราไป

จากเดิม เริ่มต้นที่ว่ามันสร้างสมขึ้นมาเราก็สู้มันไม่ไหว เราก็ยังยอมแพ้มาเป็นครั้งเป็นคราว จนกว่าเราจะสามารถจับต้องมันได้ มันก็หลอกเราซ้ำอีก หลอกเราซ้ำให้เราเชื่อมั่น ให้เราหลงตาม มันไปว่าสิ่งนี้เป็นผลงาน สิ่งนี้เป็นสิ่งที่เราประพฤติปฏิบัติ มันได้ธรรมแล้ว แล้วมันก็เชื่อกันไป เชื่อไปชั่วครั้งชั่วคราว พอพ้นออกไป พอมันเสื่อมสภาวะไป มันขึ้นมา นี่สิ่งนี้อยู่ในหัวใจเราเต็มหัวใจ ความเร่าร้อนของใจยังอยู่ในหัวใจ ความเห็นผิดของใจยังเป็นธรรมชาติมันอยู่อย่างนั้น ความไม่เห็นผิด ความไม่เข้าใจตัวเอง นี่มันก็ต้องย้อนกลับมา เราผิดพลาด เราโดนกิเลสหลอก ย้อนกลับเข้ามา

ปัญหาในการต่อสู้กับกิเลสนี้มันถึงพลิกแพลงแล้วแต่เงื่อนไข เงื่อนไขของความหยาบก็ เป็นเงื่อนไขของความหยาบๆ เงื่อนไขของความละเอียด แล้วต้องเป็นปัจจุบันธรรม สิ่งที่เป็น ปัจจุบันเกิดขึ้นเดี๋ยวนั้น แล้วต่อสู้กันเดี๋ยวนั้น อันนั้นเป็นธรรม สิ่งที่เคยใช้แล้วในขั้นไหนก็แล้วแต่ ที่มันเป็นความเห็นของเรา

แต่ถ้ามันเอามาใช้จนปัจจุบันนี้ มันเป็นปัจจุบัน เราใช้ได้เลย ใช้ในการปัจจุบันนั้น ความคิดเดี๋ยวนั้น เกิดขึ้นเดี๋ยวนั้น ใช้ปัจจุบันนั้น ถ้าในปัจจุบันนั้นเกิดขึ้นมา มันจะปล่อยวาง ถ้า ปล่อยวางเดี๋ยวนั้น นั่นเป็นผลงาน ถ้ามันไม่ปล่อยวาง เราก็พลิกแพลง เทียบเคียง พลิกแพลง ออกไป ปัญหาเราจะหมุนออกไป ปัญหาหมุนออกไปจนขนาดไหนขึ้นมา หมุนเพื่อหาจังหวะชำระ มันไง หมุนเพื่อหาช่อง หาจังหวะที่เราจะเชือด เราจะทำลายกิเลสนี้ออกไปจากใจ

กิเลสเป็นความหลงผิด กิเลสเป็นความเห็นผิด กิเลสเป็นความยึดมั่นถือมั่นในความเห็น ผิดๆ ทั้งนั้น เพราะมันเห็นผิดมามันถึงทำให้เราทุกข์ยากมาตลอด แล้วถ้าเราจะชำระความเห็นผิด มันเป็นผลงานของเรา เราจะมีอ่อนดินอ่อนได้อย่างไร เราต้องเข้มแข็ง ถ้าเราเข้มแข็งขึ้นมา นั่นนะ กิเลส มันถึงจะต่อสู้ได้

มันให้เราอ่อนด้อยอ่อนตัวนะ ทำให้เราไม่มีกำลังใจสู้มัน “หมดแล้ว เรื่องมรรคเรื่องผลไม่ ควรจะประพฤติปฏิบัติหรือ เราจะทำไปนี่มันจะทุกข์ยากเกินไป เรื่องอย่างนี้มันเรื่องของผู้ที่ ประพฤติปฏิบัติ ผู้ที่เขาจะเห็นผิด เขามีความเห็นผิดเขาทำไป เราเป็นคนเห็นถูกต้อง เรามี

ความเห็นชอบ เราเห็นชอบ เราต้องมีฉันทิมาปฏิปทาสิ ต้องทำพอสมควร ทำพอเป็นไป” เห็นไหม นี่มันหลอกซ้ำหลอกซากอยู่อย่างนั้น ความเห็นของเราหลอกเราเอง

ถ้าเราเชื่อความเห็นของเรา เราก็ผิดพลาดออกไป ถ้าเราไม่เชื่อขึ้นมา ปัญญามันจะได้ถึงทันที ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมา เราต้องมีคุณงามความดีขึ้นมาสิ ในเมื่อมันไม่เป็นความจริง เราถึงต้องทุกข์ยากอยู่อย่างนี้ แล้วเราจะชำระความทุกข์ยากของเราออกไป มันจะเป็นความผิดไปไหน ถ้าปัญญามันพลิกกลับขึ้นมา ข้อมูลมันพลิกกลับขึ้นมา เราจะมีกำลังใจขึ้นมาแล้วเราจะต่อสู้ได้

ถ้าปัญญาเราไม่พลิกกลับขึ้นมาละ วันนั้นเราแพ้ วันนั้นเราวิปัสสนาไปเราจะมีแต่ความน้อยเนื้อต่ำใจ ถ้าวันไหนเราวิปัสสนาแล้วเรามีกำลังใจ เราชนะมันนะ เราใช้ข้อมูลปัญญาของเรา พลิกเพลงชนะมัน เราจะมีกำลังใจมาก แล้วกำลังใจวิปัสสนาจนสามารถจะปล่อยวางได้ชั่วคราว นี่เริ่มจากปล่อยวางชั่วคราว เพราะปัญญาเราได้รวมตัว ถ้าปัญญารวมตัวขึ้นมา รวมตัวเป็นมรรค อริยสังขัง แล้วชำระออกไป มันปล่อยวางชั่วคราวๆ ชั่วคราวเท่านั้นนะ ชั่วคราวเพราะมันก็ต้องขยับก่อน เห็นไหม ก่อนที่มันจะทำลายสิ่งใด เราต้องขยับเขยื้อนมันก่อน เราถึงทำลายมันได้ เพราะมันเป็นเรื่องแก่นของกิเลส

สิ่งใดที่ว่าเป็นความแน่นหนา เป็นความมั่นคง ไม่มีสิ่งใดมั่นคงเท่ากิเลส สิ่งของที่มั่นคงทางโลกนี้มั่นคงขนาดไหน ใช้ระเบิดทำลาย ทำลายได้หมด เห็นไหม สิ่งที่เป็นความคิด เป็นความนึกเอา เราระเบิดไม่ได้หรอก เราระเบิดตัวเรา เราก็ระเบิดตัวตายเปล่าๆ กิเลสไม่เคยตายหรอก กิเลสมันก็ตายไปพร้อมกับจิตนั่นนะ มันถึงว่าระเบิดก็ระเบิดไม่ได้ ทำอะไรก็ไม่ได้ แต่มรรค อริยสังขังนี้สามารถระเบิดได้ มรรค อริยสังขังนี้สามารถทำลายได้ ทำลายในหัวใจนี้เลย นี่มันถึงว่าเป็นปัญญาก้าวเดินออกไป ปัญญาก้าวนำพร้อมกับสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิเป็นพื้นฐานของใจ แล้วใจถึงเข้ามา หมุนเข้ามาทำลายมัน ซ้ำบ่อยครั้ง บ่อยครั้งเข้าๆ จนกว่ามันทำลายออก กามภพ หลุดออกไปจากใจ แล้วยังต้องทำซ้ำๆ เข้าไป เพราะมันเป็นสิ่งที่ว่ามันสืบต่อเนื่องนะ

เรื่องของกามภพนี่มันเป็นเรื่องที่ว่า พรหม ๕ ชั้น มันต้องเลื่อนชั้นขึ้นไปเรื่อยๆ นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อมันปล่อยวางแล้วมันต้องซ้ำ ต้องฝึกบ่อยๆ เข้า มันจะซ้ำเข้าไปบ่อยครั้งเข้าๆ จนกว่ามันจะพ้นออกไป เปลือกนี้ เส้นใยของใจออกหมดเลย ออกหมดจนจับต้องสิ่งใดไม่ได้ สิ่งที่ต้องจับต้องไม่ได้นั่น เนื้อของสัสมันจับต้องสิ่งใดไม่ได้ สิ่งที่ต้องจับต้องไม่ได้นั่นมันคืออะไร? นั่นนะ คือเนื้อของใจล้วนๆ เลย

จะได้ธรรมต้องให้ใจดวงนี้สัมผัส จะได้ธรรมต้องจิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส ถ้าไม่เข้าถึงจิตเดิมแท้ จะชำระกิเลสไม่ได้ มันเป็นชำระกิเลสส่วนหยาบๆ เข้ามาทั้งนั้น ส่วนหยาบๆ เข้ามาแล้ว อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา นี้ต้องไปอยู่ในพรหม ๕ ชั้นนั้นเด็ดขาดเลย ถ้าจะพ้นจากพรหม ๕ ชั้นนั้นต้องย้อนกลับมาตรงนี้

มันจะจิตเดิมแท้ที่ส่องใสขนาดไหน ใครเป็นคนรู้ว่าส่องใส ใครเป็นคนมีความรู้ถึงขั้นนั้น จิตดวงนี้ใครไปรู้สึกว่ามันส่องใส ว่ามันส่องใส มันส่องใสมาจากอะไร? มันส่องใสด้วยตัวมันเอง เห็นไหม ย้อนกลับเข้าไปจับต้องตรงนั้น ย้อนกลับเข้าไปจับความส่องใสนั้น แล้วพลิกความส่องใสนั้น ความส่องใสนั้นเป็นญาณ ปัญญาในกามราคะเป็นปัญญาที่ต่อสู้รุนแรงมาก ปัญญาขั้นไหนไม่เท่ากับปัญญาของขั้นกามราคะ ในเรื่องของความเข้าใจผิด ในเรื่องของความโลภ ความโกรธ ความหลง นี่เป็นปัญญาที่รุนแรงมาก ถ้าชำระกันด้วยรุนแรง ความรุนแรงนั้นทำลายกิเลสออกไปจากใจ พ้นออกไปแล้ว ที่นี้ปัญญาอย่างข้างบนจะใช้ปัญญาอย่างนี้ไม่ได้

อุทฺธจฺจกุกฺกจะ นี้เป็นความฟุ้งซ่านของใจด้วยปุณฺชนเรา อุทฺธจฺจกุกฺกจะ เห็นไหม แต่ปัญญาทางนี้ อุทฺธจจะ ความเพลนในงาน ถ้าใช้ปัญญาที่รุนแรง ปัญญาที่มี มันจะเพลนไปในงาน มันจะไม่มัดขมิมาปฏิบัติในขั้นของจิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้ที่ส่องใสนี้มันเหมือนกับความละเอียดอ่อนของญาณ ญาณตัวนี้ต้องใช้ปัญญาญาณ ญาณอย่างมรรคอรียสัจจ

มันถึงว่า อรหัตมรรคมันจะสูงสุดขนาดไหน ย้อนกลับเข้ามาๆ มันละเอียดอ่อนละเอียดอ่อนเพราะเราไม่เคยทำ ใจดวงหนึ่งจะทำได้หนึ่งเดียว ใจได้หนึ่งเดียวเท่านั้น พอพ้นจากกิเลสแล้วใจดวงนั้นก็พ้นจากกิเลส ถ้าใจไม่เคยพ้นจากกิเลส ใจดวงนั้นก็ไม่เคยเห็น เห็นไหม เห็นได้หนึ่งหนึ่ง แล้วจะเห็นเฉพาะชำระกิเลสเท่านั้น

แต่ในเมื่อยังไม่ชำระกิเลสจะเอาอะไรมาเห็น ในเมื่อไม่เห็นก็ต้องมีความผิดพลาด ถ้าในเมื่อไม่เห็นก็ต้องมีความหลงไป ความหลงของเราที่ต้องหลงไป พ้นออกไป ต้องให้มีการลองผิดลองถูกอยู่อย่างนั้น

แต่ถ้ามีใครใกล้ครูบาอาจารย์ มีครูบาอาจารย์เป็นที่ฟังที่สอน เห็นไหม ซึ่งย้อนกลับเข้ามา ย้อนกลับเข้ามาพลิกทีเดียวด้วยญาณ ปัญญาญาณอย่างเดียวพ้นออกไปจากใจ นั่นนะใจดวงนั้นก็ต้องถูกทำลายไป สิ่งที่ส่องใส สิ่งที่มีความสว่างไสวขนาดไหนก็ต้องทำลายไป เพราะสิ่งที่ส่องใส สิ่งที่สว่างไสวนั้น เพราะตัวของมันเอง เป็นสสาร เป็นสิ่งที่รู้สึกจับต้องได้

สิ่งที่เป็นสสาร สิ่งที่เป็นธาตุรู้ต้องทำลายทั้งหมด ถ้าไม่ทำลายสิ่งนั้น คือตัวมานะใหญ่ สิ่งนั้นคือตัวของมันเอง ถ้าทำลาย เห็นใหม่ มานะ ๕ เราสูงกว่าเขา สำคัญตนว่าสูงกว่าเขา ทั้งๆ ที่สูงกว่าเขาณะ สำคัญตนก็ผิด ถ้าไม่สำคัญตนมันก็อยู่โดยธรรมชาติของมันใช่ไหม เราเสมอเขา สำคัญก็ผิด ไม่สำคัญก็อยู่ในธรรมชาติใช่ไหม เราต่ำกว่าเขา สำคัญก็ผิดเหมือนกัน ถ้าไม่สำคัญมันก็มีโดยธรรมชาติ สิ่งที่มีอยู่โดยธรรมชาติของมัน สิ่งที่มี ตัวนี้ตัวมี ตัวมี ตัวเป็น ตัวไป มันเป็นตัวที่ต้องทำลาย สิ่งนี้ต้องทำลาย แล้วพอทำลายขึ้นมา นั่นคือได้ธรรม

ศึกษาธรรมมานี้เป็นภาคปริยัติ ศึกษาภาควรรศึกษาอย่างยิ่ง ศึกษาเพื่อเป็นหนทางแนวทาง แต่จะได้ธรรม ถ้าเราศึกษาแล้ว เราปฏิบัติถูกต้อง มัชฌิมาปฏิบัติ ถ้าเราจะไม่ได้ธรรม เราศึกษามาแล้ว ศึกษามาแล้วปฏิบัติตามกิเลส เห็นใหม่ ถ้ากิเลสเป็นใหญ่ การปฏิบัตินั้นปฏิบัติตามกิเลส กิเลสพาออกไป การปฏิบัตินั้นลุ่มๆ คอนๆ แล้วจะไม่ได้ผลตามความเป็นจริง

แต่ถ้าเราจะได้ธรรมนี้ เราต้องปฏิบัติในความถูกต้อง ต้องปฏิบัติในมรรคอริสัจจ มรรค อริสัจจย้อนกลับเข้ามา ถึงยกขึ้นสูงขึ้นไป เป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป ต้องเป็นขั้นเป็นตอนเพราะเป็นมรรค ๘ ผล ๘...มรรค ๘ ผล ๘ เพื่อให้หัวใจดวงนี้เข้าถึงธรรมโดยสมบูรณ์แบบ ถ้าเข้าถึงธรรมถึงจะได้ธรรม ถ้าได้ธรรม หัวใจดวงนั้นถึงจะรู้ธรรมจริง หัวใจดวงนั้นเป็นใจที่ว่าเป็นเพราะว่าเป็นปัจจัยตั้ง รู้จำเพาะใจดวงนั้น หัวใจดวงนั้นรู้โดยตามความเป็นจริง หัวใจดวงนั้นจะมีความสุข สุขที่ไม่ใช่ขันธุ์ สุขของโลกมันหยาบๆ โลกหยาบๆ เพราะสุขเป็นสุขเวทนา สุขในสุขของขันธุ์ สุขในการกระทบ แต่ไม่มีสิ่งใดกระทบ มันเป็นสุขโดยวิมุตติสุข

ถ้าเป็นวิมุตติสุขนี้มันเป็นสิ่งที่ว่า ไม่สามารถที่จะเทียบเคียงในความสุขของโลกได้ โลกนี้เป็นสมมุติทั้งหมด เป็นความสุขที่ในสมมุติ แต่สุขในวิมุตติ สุขในตัวมันเองคือมันอึดเต็ม สิ่งที่สุดคืออึดเต็มและพอในใจ สิ่งที่พอ สิ่งที่เคยอีกไม่ได้ อันนั้นถึงเป็นวิมุตติ ไม่มีสิ่งใด ไม่ใช่ความสุขในเวทนา ไม่มีการกระทบใดๆ ทั้งสิ้น นั่นเป็นผลของผู้ที่ได้ธรรม

ใจดวงนั้นได้ธรรมดวงนั้น เห็นใหม่ ถึงจะเป็นปัจจัยตั้งกับใจดวงนั้น แล้ว อตุตา หิ อตุตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตนได้ ตนสร้างสมตนขึ้นมาจนเป็นที่พึ่งได้ แล้วถึงเป็นที่พึ่งของสัตว์โลกได้ เป็นผู้ชี้ทางออกได้ ถ้าคนไม่ประพฤติปฏิบัติ ไม่เคยเห็นธรรม จะเอาธรรมมาจากไหนมาเป็นแนวทาง ธรรมฝ่ายเหตุนะ อริยสัจเป็นธรรมฝ่ายเหตุ ธรรมฝ่ายผลกลั่นออกไปจากอริยสัจ ทุกข์

สมุทัย นี่เป็นธรรมฝ่ายลบ ทุกข์นี่เป็นความทุกข์มาก สมุทัยนี่เป็นความหลงใหล เป็นความที่ว่าเป็นค้นหาทะยานอยาก มันเป็นความที่เราไม่เข้าใจมัน แล้วยึดมันถือมัน

มรรคอริยสังขัจฉนี่เป็นทางเดิน นิโรธมันดับขึ้นมา อริยสังขัจฉนี่เป็นสิ่งที่ว่า เราเป็นทางเดิน เป็นสิ่งที่ว่าจับต้องได้ แต่ผลของมันพ้นออกไปจากอริยสังขัจฉ ต้องรู้หรืออริยสังขัจฉตามความเป็นจริงแล้วปล่อยวางอริยสังขัจฉไว้ รู้กฎของธรรมชาติแล้วปล่อยวางธรรมชาติไว้ตามธรรมชาตินั้น แล้วใจนี้หลุดพ้นออกไป รู้ธรรมชาติ เรารู้ธรรมชาติ เราแบกธรรมชาติ เรารู้สิ่งธรรมชาติ แล้วยึดมันถือมันธรรมชาติ มันก็ยึดมันถือมันไปอีกส่วนหนึ่ง เห็นไหม นั่นนะ ถ้ายึดอริยสังขัจฉ รู้ในอริยสังขัจฉ ว่าเรารู้หรืออริยสังขัจฉ เรารู้ตามความเป็นจริง มันก็ยึดอริยสังขัจฉอยู่อย่างนั้น มันไม่ปล่อยอริยสังขัจฉไว้ตามความเป็นจริง

อริยสังขัจฉนี่เป็นสิ่งที่มียู่ สิ่งที่ว่าป็นธรรมที่ว่ามีอยู่แล้วโดยดั้งเดิม ถ้าเราไปรู้สิ่งนั้นขึ้นมา ใจผ่านจากสิ่งนั้น พ้นออกจากสิ่งนั้นมา ถึงจะเป็นธรรม ถึงจะได้ธรรมจริง ถ้ายังยึดมันถือมันสิ่งนั้น มันก็วนอยู่กับสิ่งนั้น วนอยู่กับในอริยสังขัจฉนั้น

นั่นนะ เหมือนกับว่าธรรม เห็นไหม สัพเพ ธมมา อนตตา ธรรมทั้งหลายต้องแปรสภาพทั้งหมด แล้วมันแปรสภาพอย่างไรล่ะ ถ้ามันอยู่กับเรามันจะแปรสภาพอย่างไร ธรรมทั้งหลาย เราไปอาศัยสิ่งนั้นก้าวเดินมา เราอาศัยถนนหนทางเป็นสิ่งที่ก้าวเดินมา สิ่งนั้นมีความจำเป็นมหาศาล ในเมื่อเราอยู่บนถนนนั้น ถ้าเราอยู่บนถนนนั้น ถนนนั้นรับรองเรา มา เราก้าวเดินมา เราปฏิเสธถนนนั้นไม่ได้เลย แต่ถ้าเรายึดถนนนั้นเราก็มาถึงตรงนี้ได้เหมือนกัน เราต้องก้าวเดินไปตามสภาวะความเป็นจริง มันถึงว่าเป็น สัพเพ ธมมา อนตตา ธรรมมันถึงว่าต้องกลับไปอยู่ในสภาวะตามความเป็นจริงของเขา ธรรมชาติ สรรพสิ่งต้องกลับไปอยู่ในสภาวะเดิมของเขา

ใจดวงที่เคยมีกิเลสอยู่ในหัวใจได้สละกิเลสออกจากใจทั้งหมด กลับไปอยู่ในสภาวะเดิมของเขาเหมือนกัน นั่นใจที่พ้นออกไปจากกิเลส พ้นออกไปด้วยความเป็นจริง พ้นออกไปจากการได้ธรรม ได้ธรรมในการประพฤติปฏิบัติ ไม่ใช่ได้ธรรมมาด้วยการศึกษา ด้วยการจดจำมา ด้วยการศึกษแล้วแบกสิ่งนั้นไว้ในหัวใจ จนหลังหักก็ไม่รู้ผล ศึกษาเล่าเรียนมากขนาดไหนก็มีกิเลสตัณหาขนาดนั้น ถ้าไม่ปฏิบัติ ถ้าปฏิบัติแล้วถึงจะรู้ว่า ผลของการปฏิบัติแล้ว มันต่างกับการศึกษามหาศาล

การศึกษามานั่งง่าย ๆ การท่องจำ การพยายามมีความใส่ใจ ศึกษามาก็ศึกษาได้ แล้วตีความเอาด้วยความเห็นของเรา แต่ในการปฏิบัติมันยาก ยากตรงที่ว่าตีความไม่ได้ ถ้าเราตีความ กิเลสมัน

พาศีความด้วย เห็นใหม่ ถ้าเราตัดสติใจสิ่งใดไป การตัดสติใจเรา ก็เลสมันตัดสติใจด้วย ถึงต้องทำให้มันมีสมาธิปฏิบัติ ถึงต้องทำให้มันไม่มีสิ่งใดที่เอนเอียงไปกับสิ่งใด แล้วให้สิ่งนั้นพ้นออกไปจากธรรมชาติของมัน พ้นไปตามเป็นธรรมชาติ ไม่ใช่พ้นจากความเห็นของเรา พ้นจากความเห็นของเราเนี่ย เราจะมีความเห็นของเราตลอดไป

พ้นจากความเป็นธรรม พ้นจากความจริง แล้วเราก็เห็นจริงๆ กัน ยถาภูตฺ สิ่งนั้นต้องเป็นต้องออกไป ญาณทศสนฺ ยถาภูตฺ รู้ตามความเป็นจริง จะมีญาณอีกตัวหนึ่งว่ารู้แจ้ง รู้ว่าหลุดพ้นไป รู้ว่าพ้นด้วย รู้ว่าหลุดพ้นด้วย ใจดวงนั้นถึงจะเป็นสัจธรรมความเป็นจริง ความเป็นจริงของใจดวงนั้น เอวัง